

Dragutin Rakovac.

V hrvatski književnosti je z zlatimi črkami zapisan Dragutin Rakovac, ki se je rodil 1. novembra 1813. l. v Vugrovci na Hrvatskem. V jeseni 1821. l. pride v latinske šole v Zagreb, kjer je izvršil prve tri, a ostale gimnazijske razrede v Varaždinu. Pozneje pride zopet v Zagreb v pravoslovne šole ter postane 1831. l. bilježnik banskega stola.

Užé dijak se je priljubil ne samo svojim továrišem, nego vsacemu, kdor koli ga je poznal, ker je bil z vsacim prijazen, posebno ljubeznjiv in z bistrim umom nadarjen. Kadar nij imel šole, nikoli nij tratil časa s pohajkovanjem po ulicah, kakor to žalibog delajo premnogi dijaki, nego doma je bil in čital lepe knjige ter poskušal, da tudi kaj napiše. In tako so bile užé 1832. l., tedaj v 19. letu njegove starosti, nekatere njegove stvari v javnih listih tiskane. Njegovo prvo slovstveno delo so bile pesni žalostinke na grobu nekaterih njegovih umrlih prijateljev.

Dragutin Rakovac je začel delati na slovstvenem polji ravno v ónej dobi, ko je začela na Hrvatskem narodna zavest napredovati. Leta 1835 je začel dr. Ljudevit Gaj izdajati „hrvatske novine,“ in „Danico hrvatsko, slavonsko in dalmatinsko.“ Dragutin Rakovac je bil prvi sodelavec in pomočnik

pri omenjenih časopisih.

Bila je takrat žalostna doba za naše brate Hrvate. Hrvatskemu jeziku, ki je bil tedaj nimučenjakom nekaj nenavadnega in novega, posmehovali so se mnogi, in pošlah so celó zasramovalitacega, ki se je upal hrvatski govoriti. Takrat se je namreč po Hrvatskem v učenih krogih govorilo

večjidel samo po latinsko, zatorej še dandanes nekateri stari Hrvatje, ki so v onej dóbi v šolo hodili, bolje govoré latinski nego li hrvatski. Lehko si mislite otroci, da v takih žalostnih okolnostih je le malokdo stopil v kolo vrlih hrvatskih narodnjakov. Nu Dragutin Rakovac se nij bal nobenega zasmehovanja ter je delal pridno v omenjenih časopisih, vabèè hrvatsko mladino v kolo národnih pisateljev.

Rad bi bil dobil učiteljsko službo na pravoslovni akademiji zagrebški, a to samo zaradi tega, da bi bil še bolj mogel delovati v prid hrvatske mladine. Leta 1836 otíde v Pešto in naredí izpit za izpraznjeno učiteljsko mesto.

Ali Magjari mu nijso hoteli izpolniti njegove želje ter so poslali v Zagreb na izpraznjeno učiteljsko mesto svojega človeka, Magjara Paulerja. A zaradi tega Rakovac nij prenehal delati in pisati za svojo domovino.

Leta 1841 so ustanovili hrvatski rodoljubi „gospodarsko društvo,“ katero še dandanes obstoji in na gospodarskem polji vrlo dobro napreduje. Dragutin Rakovac, med ustanovniki tega društva, bil je izvoljen za prvega tajnika. Pod njegovim uredništvom je začel izhajati 1842. l. „Mesečni list hrvatsko-slavonskega gospodarskega društva“. Ta list je 1850. l. izpremenil svoje ime v „Gospodarske novine,“ katere je tudi Rakovac uredoval do svoje smrti. Na gospodarstvenem polji si je tedaj Rakovac pridobil neumrle zasluge.

Leta 1842 je začel s svojima prijateljema Stankom Vrazom in Ljudevitom Vukotinovićem izdajati „Kolo, članki za književnost, umetelnost in narodno življenje.“ V tem lepem listu je bil zopet Rakovac prvi in najboljši pisatelj.

Istega leta je Rakovac izdal „Mali katekizem za velike ljudi,“ knjigo, v katerej je razlagal, kaj je ilirstvo; a kmalu potem „Pesmarico,“ v katerej se nahajajo njegove najlepše pesni.

Kot pravemu rodoljubu bil je Rakovcu posebno priprosti hrvatski kmet pri srci, za katerega se žalibog še dandanes vrlo malo piše. V družbi z nekim vitezom Klinggräfom, po rodu Prusom, ki je pa bil za hrvatski narod zelo navdušen, izdal je tri zvezke „Predavanja za kmeta,“ v katerih je vrlo mnogo lepega in koristnega napisano za hrvatskega kmeta.

Leta 1847. je začel Dragutin Rakovac izdajati na troške gospodarskega društva „koledar za hrvatsko ljudstvo,“ kateri se je ljudem tako prikupil, da se ga je preko 6000 odtiskov vsako leto razpečalo. Pozneje je na Hrvatskem zavladala nemščina, katera je tudi ta toliko koristni koledar uničila.

Narodni muzej v Zagrebu, kateri je zdaj že tako v lepem cvetju, delo je večjidel Rakovčevega uma in rodoljubja. Kot tajnik „gospodarskega društva“ zbiral je vsakovrstno potrebno gradivo, vabil rodoljube, da tudi oni zbirajo prirodne in znanstvene znamenitosti, ter je darujejo omenjenemu društvu. Leta 1846, ko je bil kupljen „narodni dom“, začel je Rakovac resno misliti, kako bi se uredil „narodni muzej“. Stvari so bile po vseh kotih raznesene, treba je bilo ormar in drugih primernih shranilnic. Ker vlada v ta namen nij hotela nič dati, obrnil se je Rakovac zopet s svojo prošnjo do hrvatskega naroda. In res se je kmalu nabralo toliko novcev, da je bilo mogoče položiti temelj narodnemu muzeju. V tem rodoljubnem podvzetju so Rakovca podpirali Mijat Sabljari in Ljudevit Vukotinović.

Dragutin Rakovac nij hotel sprejeti nobene javne službe, ker se je v ónej dóbi zahtevalo, da javni služabniki zatajé svoje rodoljubje, a tega bi Rakovac ne bil storil za ves svet.

Kot pravi rodoljub je Rakovac umrl 22. novembra 1854. l., zapustivši žalostno vdovo in jedno hčerko. Svojo prelepo knjižnico in vse svoje rokopise je zapustil svojemu ljubimcu — narodnemu muzeju.

Otroci, Rakovac vam bodi v posnemo, kako je treba ljubiti svoj rod in svojo domovino!